

Srednjeveška mesta

- Je naselbina, ki jo od preostalega okolja ločijo družbene in ekonomske značilnosti, katerih nosilci so tržani ali meščani;
- Model St. Galla (9.stol.)

čas nastanka

- Večina srednjeveških mest je nastalo od 11.–14. stol.,
- na Slovenskem pa od 13.-15. stol. Razen primorskih mest, ki se ohranijo od antike do srednjega veka – kontinuiteta, vsa ostala mesta propadejo vse do 11.stol.

vzroki nastanka

- Prvi vzrok so bile križarske vojne, ki so prinesle gospodarski razvoj. Pospešijo trgovina, obrt.
- Naslednji vzrok je težnja fevdalcev po gmotni koristi, ki so ustanavljali mesta.
- Privilegirani sloji so imeli potrebe po luksuznem blagu, ki pride večinoma z V iz Orienta (sila razkošno pohištvo).
- Izboljšan način obdelovanja zemlje privede do presežka pridelka in lahko se oživi promet, trgovina in denarna menjava. Odličen trg za pridelke so bila mesta. Mesta imajo v Sloveniji od 100-3000 prebivalcev. Benetke so imele takrat 120 000 prebivalcev. V 13.stol. je bilo v Evropi 70 milijonov prebivalcev (takrat se je povečalo).

vloga mestnega gospoda

- **pospešuje in podpira nastanek mest (zakaj?)**
- davki, ki so jih pobirali od trgovine&uporabe njihovih zemljišč
- preskrba: trgovci so prodajali blago`večja preskrba mesta
- varnost: mesta+obzidje navadno pod gradovi`obramba gradu večje
- zaradi teh lastnosti se poveča vrednost fevda

lokacija mest

- na klasičnih potlagah (Sredozemlje) ob priložnostih (kjer se jim je nudila možnost zaslužka):
- v blizini gradov, cerkva, samostanov-kjer so se ljudje navadno zbirali
 - sejmi – ob praznikih
 - ob cerkvan
- križišča trgovskih poti, ob rekah, alpskih prelazih, blizu gozdov (les - gradben material & kurjava za mesto)
 - na prehodih čez reke
 - na križpotjih

mestne pravice

- mestni gospodje/fevdalci jih najprej izrekajo ustno kot **mestni privilegiji**-jih spreminjajo,
- kasneje pa zapisani v **mestnih zakonikih-statuti**; privilegiji so prebivalcem določali vlogo v mestu, mestu pa vlogo v družbi

mestne pravice

- v mestu vsi osebno svobodni “mestni zrak osvobaja”
- pravica do obzidja in oborožene obrambe
- grb in pečat
- pravica do kovanja denarja
- letni in tedenski sejmi
- tržni mir (varnost in miren potek trgovanja)
- pravica do mestnega sodstva

zunanja podoba mest

- urbanističnih načrtov, gosto pozidana, zemlja tudi zunaj obzidja(poljedel.in živin.)
- mestno obzidje-vrata/most+obrambni stolpi, jarek–mesto se ne more širiti
- ozke,visoke hiše, lesene,pokrite s slamo"nevarnost požarov,tudi iz opeke,protja
- jedro: trg + cerkev, mestna hiša,vodnjak: mere/uteži, sramotilni steber/pranger
- javna razsvetljave(bakle - požar),blatne netlakovane ceste,kanalizacija-odplake v poglobljenih jarkih-
NEHIGIENIČNOST·BOLEZNI: kuga(pozni sr.vek)

velikost mest

- nastajala na trgovskih območjih v 13. stol., 50.-80.000 pop.-veliko meščanov
- na SLO tleh mesta manjša: z 2-5000 prebivalci na mesto
- razlike mesto – trg
- Mesto ima pravico do obzidja, trg pa ne. Mesta so ustanavljali fevdalci. Pojavi se vedno večje število prebivalcev in hiš. Oboji so osebno svobodni. Ukvarjajo se s trgovino, obrtjo, kreditnimi posli. Meščani so vmesni sloj med plemstvom in podložništvom.

Meščani - položaj meščanov

- PRAVI MEŠČANI (ti imajo vse meščanske pravice in spadajo pod MESTNO JURISDIKCIJO) – *trgovci, obrtniki, bančniki – delujejo in sodijo pod mestno sodstvo in upravo*
- PLEMENITI MEŠČANI (brez mestnih pravic) – *fevdalci, posvetno plemstvo, duhovščina – bivajo znotraj obzidja – NE spadajo pod mestno upravo*
- MEŠČANI S POSEBNIM STATUSOM IN DOLŽNOSTMI (nimajo mestnih pravic in NE SPADAJO pod upravo mest) – *Židje – imajo dolžnosti (obramba, razna dela) – so preganjani zaradi posojanja denarja*
- OSEBNO SVOBODNI MEŠČANI BREZ MESTNIH PRAVIC – *služabniki, delavci – nimajo zemlje – živijo od dela pri gospodarjih*

mestno prebivalstvo s/brez statusa

- status meščana ima: kdor se v mestu rodi, se tja poroči ali kupi hišo. Statusa meščani nimajo plemiči, mestna duhovščina, služabniki, Judje

stanovanja

- dvonadstropne, ozke hiše
- kuhinja: ognjišč
- spalnica: postelja+skrinje za obleke-omare

Shortsighted saint Glasses for myopia were invented around 1280. This 14th-century miniature is the earliest-known picture of spectacles.

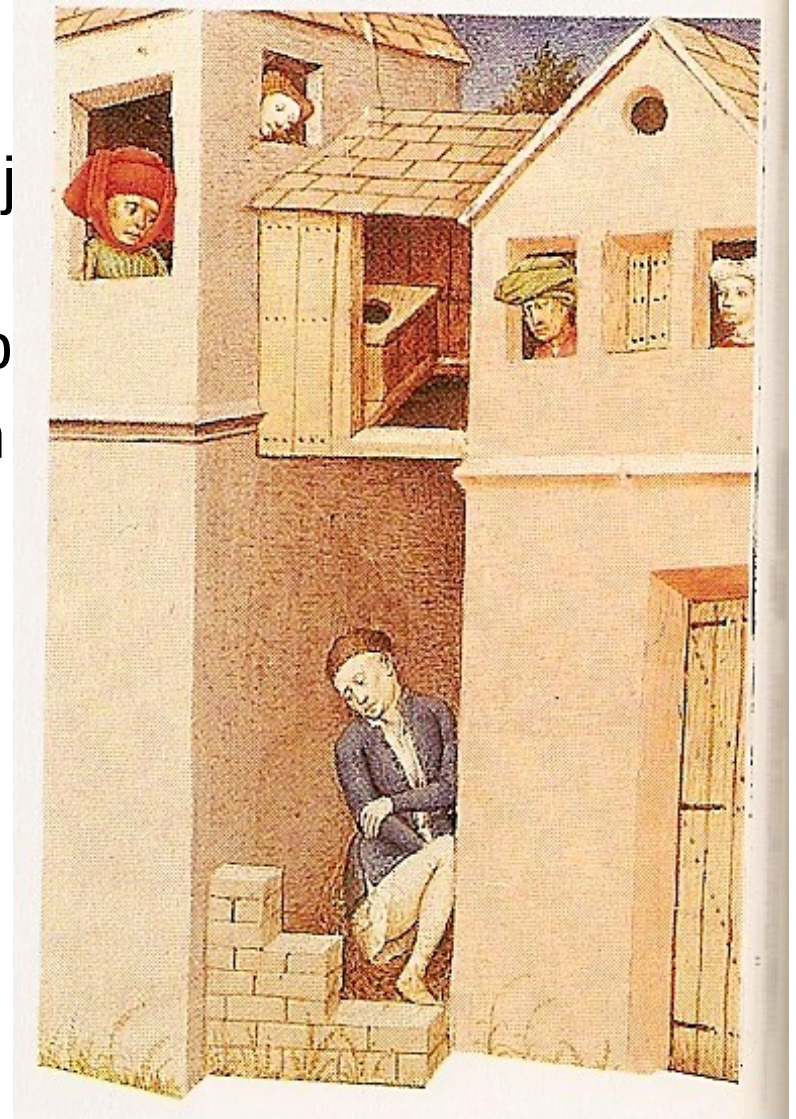
separate bui
a precaution
kitchen equi
and mortar,
whisking, an
sand, used i
long-handled
pans, though
than boiling.
the relative
which was m
soap, candles
cooking.

done at h
ovens, 't
took :
ist:
pi
M
am
pas
with
savi
han
Alre
the
priz
leat
ma
fun
elat
pas

The
family
combine
cloth merc
wares whi
premises.
shutter to c
on a pivot
hinged do
which to di
At the b
soup bubb
finds its wa
walls and
the pot, w

higienske razmere

- osebna higiena: na nizki stopnji (kuga in gobavost)
- brez urbanističnih načrtov □ ni b
- voda iz vodnjakov na m.trgu in imajo javna kopališča

živiljenjski vsakdanjik

- *Neurejena kanalizacija in ozke ulice (malo zraka) – veliko bolezen-> povprečna starost 35 let -> slaba higiena*
- *Lesene hiše ->požari*
- *Ni mestne razsvetljave; mestni čuvaj ponoči; vstop le podnevi*
- *Trajanje dneva meščanov od 4.-6. ure do 19.-21. ure*
- *Zajtrk, kosilo, večerja – meso za praznike*
- *Sloj meščana razviden iz oblačila*
- *Meščansko življenje določuje in vodi vera*
- *Meščani kot nosilci kulture*

resisting
outed and
use.
obey their
e was the
nd home
children,
derly. The
taken on
ice of a
of their
:h made
ice. Their
was the
gave the
inster'.

rs
e or ten,
rom their
servants.
t various
ves or on
he textile
wing and
ng trade.
hats, and
might be
ferent as

on her
her own
ploy her
neymen.
world
ced
al
y
1
f
d

trial by water. This involved being thrown into a pool: if the accused floated, she was judged guilty and executed, while if she sank she was deemed innocent – but died anyway. Witches, like heretics, were burned at the stake; this form of execution was held to cleanse the earth of the witches' evil influence by the purifying effect of fire.

The town council took great care to maintain the quality and quantity of the food supply. The use of false

Wife beater A husband had the right to beat his wife as a discipline, but not while under the influence of drink, or in an outburst of bad temper. Such aggression was often held to be the result of unsuitable diet.

- srednjeveško kaznovanje

- discipliniranje žene

EUROPE

Mediterranean sea

CHINA

PERSIA

EGYPT

ARABIA

INDIA

SOMALIA

Indian Ocean

JAVA

Medieval Trade Routes

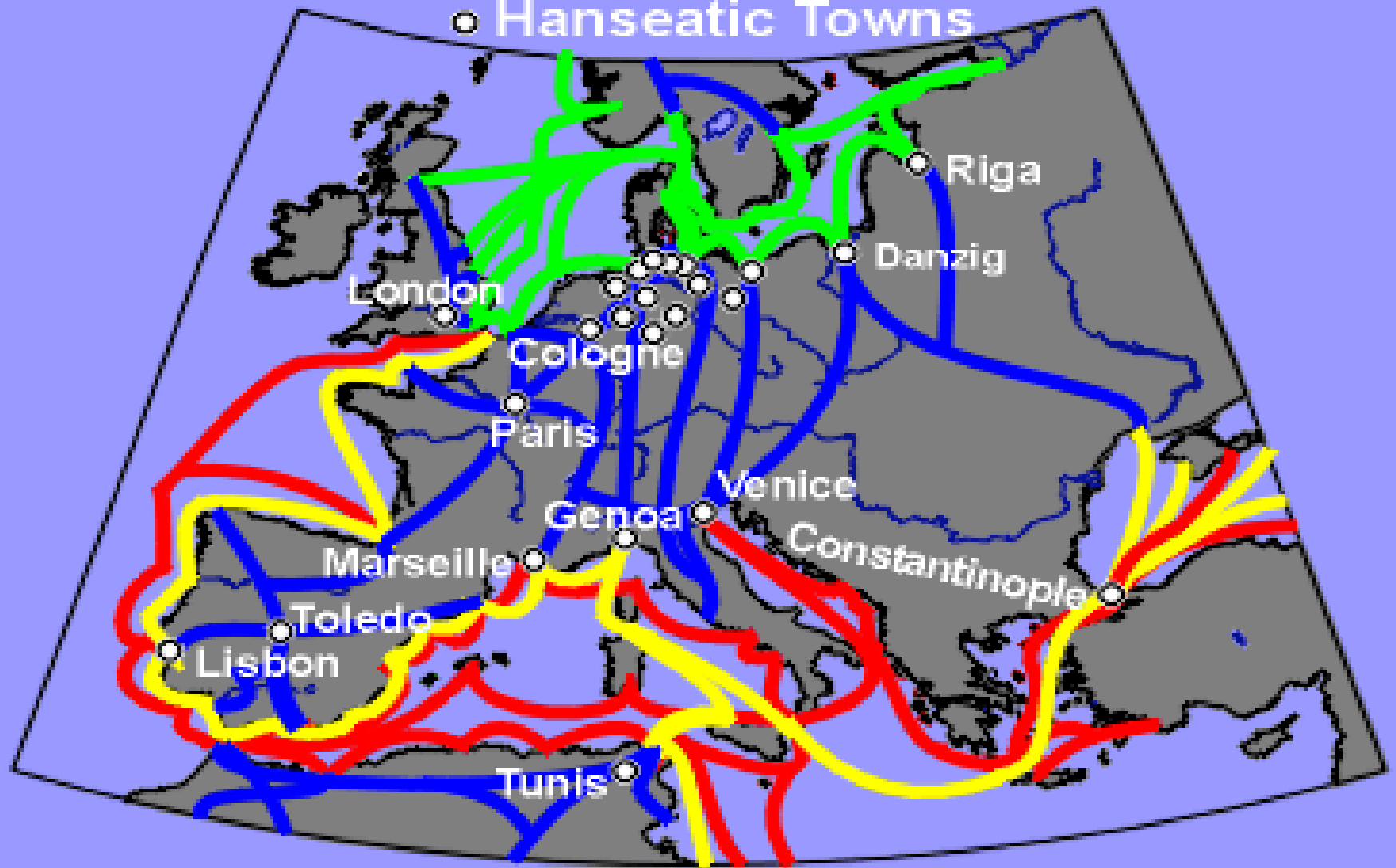
Hanseatic Routes

Venetian Routes

Genoese Routes

Overland Connections

○ Hanseatic Towns

Gospodarstvo sred. mest

- poklicna obrt in trgovina
- vloga cehov
- trgovinska območja
- zaščita domačih trgovcev
 - pravica do obvezne trgovske poti (trgovci so se obvezno morali ustaviti v mestu)
 - skladiščno pravo (tuji trgovci so morali blago dati v času bivanja v mestu v skladišče-zanj plačali)
 - prepoved opravljanja obrti v mestni okolici (še posebno kmetje)
- vloga sejmov
- denar – denarno gospodarstvo (Judje)
- zgodnji kapitalizem

Vpliv mest na srednjeveško družbo

- lastna uprava, statut, “mestna samouprava”
- boj mest za samoupravo – odprava fevdalne razcepljenosti (primeri)
- pomen srednjeveških mest

Srednjeveško podeželje - širjenje življenjskega prostora

- agrarna kolonizacija
- vrste kolonizacije
- pogoji, ki jo omogočajo
- načini pridobivanja zemlje
- vloga zemljiškega gospoda
- nov način obdelave – boljša poljedelska tehnika

Posledice agrarne kolonizacije

- razširitev obdelovalnih površin, nov tip vasi, spremenjena podoba pokrajine
- politične in etnične spremembe
- položaj kolonistov in posledice
- nemška kolonizacija na Slovenskem

Življenje kmeta

- položaj komunistov
- podložniške obremenitve
- kmetov vsakdanjik (bivalne razmere, prehrana, obzorje)

Življenje gospode

- gradovi – njihova obrambna, kulturna, gospodarska...vloga
- vloga in položaj plemstva in duhovščine
- viteštvo
- prehrana plemstva

Gospodarski prelom – 2. polovica 14. stoletja

- epidemije – posledice
- krepitev blagovno denarnega gospodarstva
- zemljiška posest ni več poglobitni vir preživljanja